3. Loodus.

Pinnaehitus. Tartumaa kihelkonnist on Kursi kihelkond üks kõige laumaid. Liikudes lõunast põhja või idast läände ei märka rändaja tähelepandavat pinnavormide vaheldust. Maapind kerkib vaid vähe lõuna poolt Emajõe luhalt põhja poole. Lõunapoolsest kihelkonna osast lõikab läbi 34 m:i ja põhjaotsast 64 m:i samakõrguse-joon, mis näitab 30 m pinna tõusu. Kihelkonna suure ulatuse peale (32 km) on see vähe märgatav. Valdavamate pinnavormidena esinevad siin seepärast laiad tasandikud. Huvitava moodustusena esineb läänepoolsel sootasandikul vastu Põltsamaa piiri niinim. „peenar". See on pealt umb. 8 m laiune liivavall, mis ümbrusest kuni 3 m kõrgem. Ta algab paar kilom. põhja pool Rehesaare metsavahti ja ulatub loodesihis 4 km pikkuselt Nõmmeotsa metsavahini, kus ta järsult katkeb. „Peenra" lääneveer on järsk, idaveer laum. Nimetatud „peenar" näib sarnastuvat tekkeliselt endise järve-rannavalliga.

Teine suurem — Puurmani-Väänikvere — tasandik asub Kirikuküla ja Laeva jõe vahel, viimasest osalt ülegi küündides ja Äksi kihelkonna Piiri ja Laeva tasandikega ühtides.

Kihelkonna põhjaosas esinevad mõned vähemad künniste ja kühmade kogud. Pikem künnis algab Pedja jõelt Jaanihansu juurest ja kulgeb, kohati katkedes, kõrvu Pikknurme jõega kuni Pikknurme ja Ruupa külani, kus kujuneb suurem kühmiline ala, mida kasutavad eelnimetatud külade põllud. Kõrgemaks kohaks loetakse Kabelimäge Ruupa küla Veski talu maal ja Matsimäge samanimelise talu maal. Mõlemad kõrgendikud on kühmad, mille veerud kaunis laud. Kühmilised alad on ka Pööraküla, Saduküla ning Jõune küla ümbruses, kuid silmapaistvaid kõrgendikke seal ei moodustu. Rootsikülas, Huulemaa talu maal on Huulemaa mägi, ligi 10° kaldenurkadega. Teine samalaadiline kühm on Soometsa talu maal. Kõrgem kink (relat. 12 m) on ka Puurmani mõisa Hirveaia ja Karuale talu vahel. Läänepoolsed nõlvad on kuni 10° järsud, ida poole vaob kink pikaldaselt alla heinamaale. Vahelduvam pinnavormide poolest on Laeva ümbrus. Keramaa mägi, Mällu ja Truusa talu juures, on tuntud suurema kõrgendikuna. Orud piiravad teda kolmelt poolt, andes talle lavakõrgendiku ilme, mille kaguotsas kuppel kujunenud. Teine vähem kõrgendik on Aju külas vallamaja läheduses. Laeva mõisast läänes asub Mõisamägi. See on 2 km pikkune ja 350 m laiune äkiliste nõlvadega (kuni 25°) vallseljak, mis ulatub Laeva-Kärevere kanalist kuni Laeva kivilõõvini. Nõlvade äkilisus takistab kohati põlluharimist. Oma koosseisus sisaldab ta jäävee-ainest.

Eelmainitud kõrgendikkude suhteline kõrgus on võrdlemisi väike ja kõigub keskmiselt 5 ja 10 m vahel, kuuludes niiviisi küngaste hulka. Ainult kaks viimatinimetatud kõrgendikku — Keramaa mägi ja Mõisamägi — on kõrgemad: esimene 21.5 m ja teine 23 m üle ümbritsevate lohkude, moodustades kinke.

Silmapaistvad ja vahelduvad lohkvormid puuduvad. Nimetamisväärilised on ainult jõgede orud, olgugi et ka nende veerud on